

لالش ههردهم کانیهکا
زهلاله دهوړته دروډباری
رهوشهنبیریا کوردیدا

لالش دهنگن

پاشه‌ندی (گۆفارا لالش)

روژنامه‌کا نیف مه‌هانه یا گشتی یه دهسته‌کا بلند یا بنگه‌هی لالش یی رهوشه‌نبیری و کۆمه‌لایه‌تی ل دهوکن دهردیخت

په‌یقا مه

سهرنقیس‌کار

ههر وەکی دیاره کو مه‌ها نیسانتی پاشه‌ندا مه‌ها ناداری یه نه‌مازه بو ملله‌تی مه‌یج کورد چنکو ناداری دیرۆکا ملله‌تی کورد بخۆقه گرتیه ونیسانتی خو ب پاشه‌ندی وئ دیرۆکی دایه ناسینه گه وه‌کو سه‌رسال کول ۲۱/ ناداری نه‌ورژا پیرۆز و رۆژا نوویا ونیسان تی ل چارشه‌میا سوڤ کو ئیکه‌مین چارشه‌میا مه‌ها نیسانتی یه ل دوو هه‌ژمارا رۆژه‌لاتی نه‌وژی نوژانا یان تی نوو ژیا نا نه‌ها ب فی ناوایی سالا نوو وژیا نا نوو ل ناداری ونیسانتی هه‌ث هه‌میژدکه‌ن. لی بیگومانه کاره‌سات و روداوین دلته‌زین تی جهی خوه ل شان هه‌ردوو مه‌ها پر کره و یامه دقتی ل په‌یقا خو بدن زانین نه‌و روداو دلته‌زینا ۶/ نیسانتی سالا ۲۰۰۳ تی کو دسه‌ری نازادین ده ملله‌تی کورد لسه‌ر خودا قه وردیسا نازادین ده پیشمه‌رگین کوردستان ب هه‌فکاری لگه‌ل هیزین هه‌فپه‌یانا که‌ندالی دکتاتوریه‌تی لسه‌رانسه‌ری عیراق هه‌لدوه‌شاندن و دته‌جما مین روداو هه‌کا دلته‌زین دا فیندین هه‌فپه‌یانا ل ده‌شتا مه‌خموڤی خو ژبیره‌کرن و هه‌ژماره‌کا پیشمه‌رگه‌هین دلیر ناگر بارانکرن و دته‌جما د ۱۷ شه‌هیدین ریتا نازادین بلندی جیهانا نه‌میری بوون و هه‌ژماره‌کا دی بریندار بوون و پیشمه‌رگه‌هی سه‌رکرده وه‌جیه بارزانی تی بریندار بوو نه‌فجا ب فی هه‌لکه‌فتی هیقی یا سه‌لامه‌تی بو هه‌فالی بریندار دخوازین و نه‌میری هه‌ر به‌ها شه‌هیدین کورد و کوردستان یه و سه‌رکاروانی وان بارزانی نه‌مر و کا ک ندریسه‌ هه‌ردهم ساخ.

سی بروسکین پیرۆزباهی

ب هه‌لکه‌فتا و ده‌رگرتنا به‌ریژ جه‌لال تاله‌بانی بوستنی سه‌رۆک کوماری عیراق گه‌رمترین پیرۆزباهی ل خو و توفایا ملله‌تی کورد دکه‌ین وهیقی یه مام جه‌لال دکاری خو‌دا سه‌رکه‌فتی بت.

ب هه‌لکه‌فتا و ده‌رگرتنا به‌ریژ جه‌لال تاله‌بانی بوستنی سه‌رۆک کوماری عیراق گه‌رمترین پیرۆزباهی ل خو و توفایا ملله‌تی کورد دکه‌ین وهیقی یه مام جه‌لال دکاری خو‌دا سه‌رکه‌فتی بت.

ب هه‌لکه‌فتا جه‌ژنا سه‌ر سالی گه‌رمترین پیرۆزباهی ناراسته‌ی ته‌فایا کوردین نیزی دکه‌ین ل کوردستان و سه‌رتاسه‌ری جیهانی هیقی یه هه‌موو رۆژین وان جه‌ژن و خوه‌شی بن

دهسته‌یا بلند
یا بنگه‌هی لالش یی رهوشه‌نبیری
وکۆمه‌لایه‌تی
دهوک

دهسته‌یا بلند
یا بنگه‌هی لالش یی رهوشه‌نبیری
وکۆمه‌لایه‌تی
دهوک

دهسته‌یا بلند
یا بنگه‌هی لالش یی رهوشه‌نبیری
وکۆمه‌لایه‌تی
دهوک

هارکاریین به‌ریزان وه‌زیری هه‌ریمی ولژنا شیوردارا ئیزدیا

– کوژمی ۳۰۰۰۰۰ س میون دینارا ته‌رخانکرن بو چنکرن فهرشین زیاره‌تا مه‌می شغان ل کومه‌لگه‌ها خانکی.
– کوژمی ۱۲۵۰۰۰۰ ئیک میون و دوسه‌د و پینجی هزار دینار ته‌رخانکرن بو سه‌یرانا قوتابین کوردین نیزی ل زانکۆیین دهوک وه‌هولیرن.

هه‌کرنا بنگه‌هی نه‌هیلانا نه‌خویداری

ل گوندی خانه سوڤا که‌فن

ل رۆژا ۲۰۰۵/۳/۸ ل گوندی خانه سوڤا که‌فن بنگه‌هی نه‌هیلانا نه‌خویداری هاته که‌رن و بجاقدریه ونوینر شه‌روه‌دا شنگال یا ریشه‌به‌ری وئ «ریسان حسن جندی» .
وبتیریا ژ ۱۳۲ قوتابیان کچان پشکدارن ل فی خولی وه‌هه‌موو تی نافردت و کچانن.

بنگه‌هی لالش / تایی سنون

خه‌له‌تیان شاشیان تخمین دکه، نه‌رازی بوونا خوه فه‌ناشیره، راستی ئی شه‌که‌را دبیره.

دژیا نا خوه یا زانیاری دا ژ باوه‌ریا خوه نه‌هاته خوار، قیبه‌تی ناڤ و قه‌له‌ما خوه بلند گرتی یه.

نه‌مه‌ک و کاری وی د وه‌لاتی سوڤیه‌تی دا بلندا هاتی یه قیبه‌ت کرن.

سالا ۱۹۸۱ ناڤی پرۆفیسوری دانن، سالا ۱۹۹۰ هاتی یه بژارتن وه‌ک نه‌ندام- مقاله‌دار، لی شه‌ش سالا په‌یرا وه‌ک ناکادیمیکی ناکادیمیا نه‌رمه‌نستان یی زانستی.

سالا ۲۰۰۲ پرۆفیسور شه‌کره‌ هاتی یه بژارتن وه‌ک ناکادیمیکی ناکادیمیا روسیایی واری هه‌قیقه‌تی بیقه‌زیا بوونی دا.

خه‌باتین دیرۆک زان ل ناڤا کوردا دا ل هه‌ر چار په‌رچن کوردستان و حدودین وه‌لات دهر هاته ناسکرن و هسکرن. جی ئی کیفی خوڤی یه کو نه‌و زانیاری ناڤدار ب عه‌سلین خوه نیزی یه، نه‌ها ناڤ رهوشه‌نبیری کوردا جهی هه‌ری لایق گرتی یه.

دسال فه‌گه‌را وی دا مه‌ دخواست نه‌مه‌کی کوردزانی مه‌زن د وه‌لاتی اوی دا تی ب قیبه‌ت کرن هه‌تا نه‌ها حال گه‌لی مه‌ بین دیرۆکی هوسا بوویه، کو گه‌ل نکاره قیبه‌ت بده مه‌رفین خوه بین ناڤدار لی نه‌ها جهی شوکورداری یه کو هه‌ر تشت هاتی یه گوهاستن.

ئیدی هیمن ده‌وله‌تا کوردا هاتی یه دانین نه‌می پر کیفی خوڤ بن کو کار و خه‌باتین نه‌کادیمیکی شه‌کرۆیی خدۆ محزی ل وه‌لاتی وی، کوردستانا نازاد دا بی شکراندن (نرخاندن). ب سلاڤین گه‌رم.

کومیتا ریشه‌برنا مالا نیزیان یا بائیری نه‌لدنۆزکی / نه‌مانیا
شهاب داغ
سعید یارینجه
د.عه‌سکری بوکی
تیتیم تولان

ئیسال ۱۲ مه‌ها نیسانتی، ۷۵ سالی یی کوردزانی ناڤدار پرۆفیسور شه‌کرۆیی خدۆ ۴۵ سالا کاری زانیاری یی کوردزانی ئی دکه. نه‌و سه‌رۆکی ناڤه‌ندا لیکولینین کوردی ل بازاری مۆسکۆفایی و نه‌کادیمیکی ناکادیمیا نه‌رمه‌نستان یی زانستی یه.

زانیاری مه‌زن ته‌مامیا ژیا نا خو داری ب زانستی لیکولین کرن و نقیساندنا پرسگریکین دیرۆکا گه‌لی کورد کره. نه‌و خودانی ده‌ه پرتووکین دیرۆک زانی وب سه‌دی زیده‌تر گوتارین علمی یه.

حساقه‌کی زیده لیکولین و نقیسارین دهره‌قا پرسگریکین دیرۆکا گه‌لی مه‌ ده‌ حازرن وه‌هوج و هشاندن نه‌ ده‌مه‌کی دیرۆه پرۆفیسور ل سه‌ر لیکولینه‌که مه‌زن دخه‌بته لیکولین دهره‌قا ته‌فگه‌را کوردستانا باشوور دا. ب فی لیکولینی دیرۆک زانی ناڤدار ته‌مامیا دیرۆک فی په‌رچن کوردستان ژ سالا ۱۹۱۸ گرتی هه‌تا نه‌ها تینه ل په‌رچاقان. ژبه‌ر قه‌تاندنی یی هوسان تی پرتووکا ژ جیترگا گره‌گرئ کوردستان دهره‌قا ژنه‌رال مسته‌فا بارزانی وه‌ک شه‌رکار، دیبلومات و پیش کیش چاوه تخمین کرن، گرانی یی خه‌باتین پرۆفیسور ل ده‌ستپیکا کار و خه‌باتا وی یی زانیاری گرتی هه‌تا نه‌ها پرس گریکین ته‌فگه‌را کوردا یی نازاداری یی ل پاشووری کوردستان پیوسته بی گوتن.

کو وه‌لاتی سوڤیه‌تی دا جقاس تی کرنا لیکولینان و چاپکرن و به‌ره‌فکرنا گوتار و په‌رتووکان سه‌ر مه‌سه‌لا کوردان ل ئیراقی ژ ده‌ست دوستانیا ناڤه‌را هوکمداری سوڤیه‌تی و رژیما به‌عسا یا نه‌ژاد په‌رستا- غه‌زه‌ب دا زه‌حه‌متر بوو، لی وی توجارا ژ فکرنا خوه پاشدا نه‌سه‌کنی، هه‌تا داوین تی ب میترانی هه‌قیبا ته‌فگه‌را گه‌لی خوه خوڤی کر.

پرۆفیسور شه‌کرۆیی خدۆ ب هه‌رکه‌تا جوانی ئی به‌شداری هه‌ر بوویه‌که کوردزانی ئی دبه پشتگریا ته‌فگه‌را گه‌لی خوه یی نازادین دکه، ب نه‌کتیف کونفرانس، سیمینار، چشینین سه‌ر مه‌سه‌لا کوردا یه نه‌ته‌وه‌یی پیش داتن. ده‌ست ثانین و سه‌رکه‌تین گه‌لی خوه‌را کیفی خوڤی دبه

ناهنگه‌که هونه‌ری ل بنگه‌هی لالش تایی شیخان هاته سازکرن

ده‌نگی لالش

ب هه‌لکه‌فتنا سالقه‌گه‌را بیروه‌ریا رزگار یونا ده‌فهر شایخان ژ ده‌ستین رژیما به‌عسا فاشیست بنگه‌هی لالش تایی شیخان ناهنگه‌که پر قه‌شه‌نگ ل باره‌گایی بنگه‌هی سازکر، ب ناماده‌بوونا جه‌ماوه‌ره‌کی به‌رچاڤ ژ ری سپی و ماقولین ده‌فهر شایخان و به‌رپرستین دام و دزگه‌هین حزبی و ئیداری، نه‌فی ناهنگی ده‌ست پیکر. ل ده‌ست پیکر به‌ریز «کریم سلیمان» به‌رپرست بنگه‌هی لالش تایی شیخان بخیره‌هاتنا میقانا کر و پیرۆز کرنا فی رۆژی ل ته‌فایا خه‌لکی ده‌فهری کر و ناماژه‌ دا ب وان ده‌ست که‌فتین ب ده‌ستی خه‌لکی ده‌فهری فه‌هاتین پستی رزگار یونا ده‌فهری وروناهی ئیخست لسه‌ر وان کار و پیرۆزین هاتینه پیشکیش کرن ژ لای رهوشه‌نبیری شه، پاش چه‌ند هوزان هاتن پیشکیش کرن ژ لای هوزانقانیین ده‌فهری کو دهر برین دکرن ژ فی رۆژا پر خوش و نازاد د دیرۆکا شایخان دا. هونه‌رمه‌دین ده‌فهری تی ب ناواز و هوزانین خو نه‌ث ناهنگا ب رهوش ئیخست، تیزانین کو ده‌فهر شایخان هاتبوو رزگار کرن دیره‌سه‌سا نازدیا ئیراقی دا ل رۆژا ۲۰۰۳/۴/۶ و نالای کوردستان لی هاتبو بلند کرن ل فی رۆژی.

سەرپاسال روژا نوو و ژيانا نوو

شمو قاسم دناي

هەر ملله ته‌کی بی‌سهره‌وه‌بیتن خو وداپونه‌ریتین خۆ هه‌نه، و ئەف بی‌سهره‌وه‌ریه یان دهنه‌وه‌ی نه‌ یانژی دناینی نه، و خۆشی وشاهی دهاتنه کرن بۆ قان بی‌سهره‌وه‌یا.

ئه‌فجا سهرسال پی‌روژتین و دپیرینترین جه‌ژنه، و دکه‌فته دچارشه‌مبوا ئیکێ ژ مه‌ها نیسانا روژهلالت، و ئەف جه‌ژنه یه‌ ناقداره ب چارشه‌مبوا سوژ. و گرتدانه‌ک هه‌یه دناف نیسان (نوو ژیان- نووزان) و نه‌ورۆز (نوو روژ) ده، ئەف هه‌ردوو بی‌سهره‌وه‌ریا ده‌ستپیکه‌ به‌هارینه، ژ لایین ده‌له‌کی و سروشتی ئە دپیرن روژ و هه‌ک مه‌زترین دیارۆکا سروشتی جار هه‌کا دن دزقپته (برج الحمل) پشتی 365 روژا ژێ دوور بوی، و یۆ جار ئیکێ میسر جه‌مێ میسترای ئەف دیارده‌زانی و ناغی وئ کر نوو روژ، درێ و ره‌سمین خۆشی وشادین ژیره گێران، له‌وما ناغی وئ کر نه (جه‌مشید).

هەر دیسا دی‌روا‌وه‌رین ئیزدیانه‌ مه‌له‌ک

زان دجێ روژێ ده‌ دئیتسه‌ خواری و خیر و به‌ره‌که‌تی ل ئه‌ردی په‌یدا دکه‌ت دیتسه ده‌ستپیکه‌ سالا نوو و ژیانا نوو، له‌وما دپیرنه‌ قی مه‌هی نیسان (نوو ژیان)، مه‌ها قه‌ژین و پۆژاندنا هه‌مو گیاندارا، و ئیزدی دقێ مه‌هی ده‌ جۆت و جواری ناکه‌ت و ئه‌ردی ناکۆلن و دپیرن ئەف مه‌هه‌ نو ژیان و بویکا سالی یه، و ب جوانترین خه‌م‌ل یا خه‌م‌لان‌دیه.

ل چارشه‌مبوا سوژ باشترین سو‌مبلی ئیزدیاتی هاتیه‌ خه‌لاتکرن ده‌می بۆ جار ئیکێ یه‌که‌مین مرۆف قه‌ژیای، و خۆدی تاووس مه‌له‌ک ژێ خه‌لاتکر ب توکا ئەزه‌لی، و کره‌ سه‌روه‌ری ملیکا‌تا.

چهند رێ و ره‌سمین تاییه‌ت ل قی جه‌ژنی دئینه‌ گێران، ژوان: 1- ل شه‌فا چارشه‌مبوی فته‌یل و چرایا ل سووکا مه‌عریفه‌تی ل پرستگه‌ها پی‌روژا لالش دئینه‌ قه‌خست و ده‌می مرۆف قی ده‌می دپینیت مرۆف ساقس ده‌مینت بۆ قی ده‌می جوان و قه‌شه‌نگ.

2- زارۆک و گه‌نج هه‌ر ژ سو‌یه‌هی زووده‌ قه‌ستا چول و چیا دکه‌ن و کولیکیت سوژ کومدکه‌ن، و دئینه‌ مال و کابانیا مالی و ان کولیکه‌ک دکه‌ل هه‌ندک ناخ و قالکیت هیکیت ره‌نگا و ره‌نگ ب سه‌ره‌ده‌ریا مالی قه‌دکه‌ت، ئەفه‌ژی نیشانا نوو ژیان یه، و ئیکه‌ ژ ئه‌رکی بجیه‌ نیشانا بریارا شاه‌ جه‌مشیده‌ ده‌می قیای هه‌ر

و هه‌کو ئەم دپینین گه‌له‌ک خه‌لک ل هه‌ندک جه‌ا کاردکه‌ن بێ هیچ په‌نگی شیان هه‌بیت، و بتنی چونکه‌ وی شه‌نصی هه‌ی، و ئەو خه‌لکی کاری دکه‌ل دکه‌ت، کاری وی ب ریشه‌ دبه‌ن، و به‌له‌کو بتنی و هه‌ک وینه‌یه، ژ به‌ر قی یه‌کی ئەز دکه‌ل وئ گۆتنی مه‌ یا دپیرت «لێهاتن چیتره‌ ژ ژیهاتنی».

سه‌میر خا‌لد (قوتابی زانکوبین) دپیرت: ئەز دپینم به‌هرا بتسه‌ خه‌لکی مه‌ ئیمان هه‌یه‌ ب ژیهاتنی، و ئەز ژێ دگه‌ل و انم، به‌لکی هه‌ر چه‌نده‌ ئەم دپینین کو هه‌ندک مرۆف بسه‌ر دکه‌فن

ب ریکا لیهاتنی، به‌لکی ئەوژی کیم جار ل دئیت، ئەفجا پیتقی مرۆف خۆ ل هیشیا لیهاتنی نه‌گرت، نه‌کو نه‌ئیت دا پاشی پووشمان نه‌بیت، و ژه‌ه‌ردووان بێ به‌ر نه‌بیت.

گولستان الیاس (قوتابی) دپیرت: ب دینتا من ژیهاتنی چیتسه‌ ژ لیهاتنی چونکه‌ ئەگه‌ر مرۆف ده‌می کاری خۆ جی به‌جی دکه‌ت دئ بینه‌ت ئەو کاره‌ ب جه‌ ناییت ئەگه‌ر خۆدی هه‌ز نه‌که‌ت، و تو نکاری چو کارا ب جه‌ بێ به‌ر و قیانا خۆدی.

هه‌ژیه‌ بیژن کو ئەف رو و ره‌سمه (هه‌ندک ژوان) دناف ملله‌تین که‌شین ناری ده‌ و تاییه‌ت ل میسوپوتامیا ژێ دهاتنه‌ گێران و هه‌کی میسرتانیا و زه‌ده‌دشتیا و سو‌مه‌ریا و بابلیا، و رێ و ره‌سمین هه‌موان دئیزیکێ یه‌کون.

ئینت، و هه‌ر قوتاییه‌کی نه‌ی ژیهاتنی بت دئ چاوان ب سه‌رکه‌فت؟، ژ له‌وران ئەز دکه‌ل ژیهاتنی مه‌.

فه‌یروژ حه‌سه‌ن (قوتابی ل سه‌نته‌ری فه‌یروزان) دپیرت: یا ئەز دپینم هه‌ر و هه‌ر ژیهاتن چیتسه‌ ژ لیهاتنی، ژ به‌ر کو ژیهاتن ئەوه‌ مرۆف ب خۆ دکاری خودا ماندی دکه‌ت، و ئەوتین بو وان لیهاتن چیدیت گه‌له‌ک دکیمن و ئەز باوهرم ئەو بخو نکارن به‌رده‌وامیی بده‌ن کاری خۆ، چونکه‌ ئەو ده‌مه‌ نه‌ما ئەز ب ریکا (فلانی) بچمه‌ جه‌ن (فلان)، و بتنی ژیهاتنا من دئ من ب سه‌ر ئیخینت.

حسون حسن (ماموستا) دپیرت: لیهاتن چیتسه‌ ژ ژیهاتنی، چونکه‌ گه‌له‌ک جارن مرۆف ده‌می کاری خۆ جی به‌جی دکه‌ت دئ بینه‌ت ئەو کاره‌ ب جه‌ ناییت ئەگه‌ر خۆدی هه‌ز نه‌که‌ت، و تو نکاری چو کارا ب جه‌ بێ به‌ر و قیانا خۆدی.

ئیزدی و ئیزدیاتی دناقه‌ه‌را دو‌هی و ئیزو‌دا . .

شکری رشید خیرافایی

نازادکرن ول شنگال و شیشخان اخه‌تاری و باشیک بارزانا پشتی نه‌مانا روژیا گۆر به‌ گۆزا به‌عسی.

و هه‌ر ژ کارین حکومه‌ت و په‌له‌مانی کوردستانی بریارا خواندنا تاینی ئیزدیاتی ل هه‌موو ده‌قه‌رین ئیزدیان ول هه‌موو قوتاغین خواندن ب تاییه‌ت ل پۆلا سیب ناوه‌ندی کو دکه‌ل ئەزمونین و هه‌زای یه. هه‌ژێ ناماژه‌ پێ کرنی یه‌ کو ئەفه‌ یه‌که‌م جاره‌ ئیزدیاتی ب قی شیه‌وی کو ب فه‌رمی تینه‌ خواندن و هه‌ک په‌یره‌ و په‌رۆگرام.

دیسا ژ گرنگترین کارین حکومه‌تا هه‌ریم کوردستانی لشان دو‌ماهی یا به‌لافکرنا سه‌دان خیشه‌تان و که‌ل و په‌لین وان سه‌ره‌رای ئافکرنا ده‌یان هۆلین خیر و شه‌ران ل هه‌موو ناوچه‌یین ئیزدیان.

ئیرۆ روژ ده‌وله‌ت سه‌ری خه‌مه‌تین حکومه‌تا هه‌ریم کوردستانی و ب تاییه‌ت جه‌نابی سه‌رۆک مسعود بارزانی و کاک ئیچیرقان بارزانی و هه‌موو خه‌م و خۆزین ئیزدیان، ئیزدیاتی گه‌هشتیه‌ قوتاغین زین ژبو پیناسه‌کرنا خۆ بۆ ملله‌تین ده‌رویه‌ر و ب تاییه‌ت نفیسکاری عه‌ره‌ب و ترک.

روژیا به‌عسا فاشی بۆ ماوی سیه‌ و پینج سالن گه‌لی عیراقتی ته‌په‌ سه‌ر کر بوو ب شیه‌ویه‌کی گشتی و گه‌لی کوردستانی ب شیه‌ویه‌کی تاییه‌ت.

ئیزدیان و ئیزدیاتی به‌هه‌رکه‌ مه‌زن ژ زولم و زۆرداری قی روژیم هه‌بوو تاییه‌ت ژ لایین تاینی و نه‌ته‌وه‌یقه‌ و گه‌له‌ک و پلانین مه‌زن هاتنه‌ دارشن ژ بۆ ژناف برنا ئیزدیان ب ریکا عه‌ره‌بکرنی چونکه‌ روژیمی باش دزانی گه‌شبوونا ئیزدیاتی گه‌شبوونا کورداییه‌تی یه‌ له‌ورا ئیزدی ب عه‌ره‌ب له‌قه‌م ددان.

ده‌فه‌رین ئیزدیان دماوی ده‌سه‌ه‌لا‌تاریا به‌عسا فاشیدا ب تمامی هاتبوونه‌ پشت گو‌ه ئیخسنا تاییه‌ت ژ لایین راکه‌هاندنی فه‌.

پشتی سه‌ره‌لدانا پی‌روژا گه‌لی کوردستانی ل به‌هه‌را سالا 1991 ئی و دامه‌زراندنا حکومه‌ت و په‌له‌مانی کوردستانی ب شیه‌ویه‌کی دیورکراتی که‌ هه‌موو ئۆل و نه‌ته‌وین کوردستانی بخه‌فه‌ گرتینه‌.

ئیزدیاتی و هه‌ک پشکه‌کا ره‌سه‌ن ژ گه‌لی کوردستانی روژ بۆ روژێ گه‌شبوویه‌ ل بن سیه‌را قی په‌له‌مانی دا و چه‌ندین خه‌مه‌تین به‌رجه‌سته‌ بو هاتینه‌ کرن.

تشتی هه‌ره‌ سه‌ره‌کی ئه‌و بوو دامه‌زراندنا بنگه‌هی لالش بێ ره‌وشه‌ن‌بیری و کومه‌لایه‌تی ل سالا 1993 ئی، و هه‌ر ژوێ سالی و ده‌ر ئەف بنگه‌هه‌ که‌تیه‌ دخرمه‌تا ئیزدیاتی دیاراستنا که‌له‌پورێ کوردی دا ب ریکا دکیمینتکرنا هه‌موو رێ و ره‌سمین ئیزدیاتی و ده‌رکرنا کو قارا لالش و روژناما دنگی لالش و گێرانا ده‌یان کوژ و سمیناران و ب ده‌ست فه‌ نیشانا چه‌ندین به‌لگه‌نامین میژوویی و ئاینی و فه‌کرنا چار له‌قسین بنگه‌هی لالش ل ده‌قه‌رین تازه‌ هاتینه‌

بنگه‌هی لالش یی ره‌وشه‌نبیری و کومه‌لایه‌تی تایی خه‌تاری کونگری خویی دوویڤی گێرا

لوژا ئینین ریکه‌فتی 2005/4/15 بنگه‌هی لالش تایی خه‌تاری کونگری خویی دوویڤی ل هۆلا خیر و شه‌را ل ببانج گێرا و ده‌سته‌به‌کا نوو بۆ ریشه‌به‌ری هاته‌ هه‌لپارتن. هیشیا سه‌رکه‌فتنی بۆ دخوازین .. و ل هه‌مارابه‌یت دئ ب هوورگی دن زاین.

سه‌نته‌ری ره‌وشه‌نبیری یی کوردی ل موسل خۆ ده‌ه‌قیته‌ ده‌میدانا چالاکیاندا

ئه‌فه‌ ماوه‌کی ئیزیکه‌ ئەف سه‌نته‌ره‌ هاتی دامه‌زراندن ل موسل و کونگری خۆ یی ئیک ل باژیری باشیک به‌ستان، و پشتی فه‌کرنا باره‌گای خۆ ل باشیک و بارزانی، ده‌ست ب چالاکیان کرینه‌ و چه‌ندین چالاکیین ره‌وشه‌نبیری ئه‌نجامداینه‌ ل سه‌رانسه‌ری سوورێ پارێزگه‌ها مووسل، و خۆ هاقیتینه‌ د مه‌یدانا ره‌وشه‌نبیرکرنا جفاکی کورده‌واری دا ل پارێزگه‌هی دگه‌ل دام و ده‌زگه‌هین دی یین ره‌وشه‌نبیری ل ده‌فه‌ری، و ژ بۆ پتر رونکرین ریزدار (قیان شیخ میرزا) ئه‌ندامی سه‌نته‌ری یی کوردی ل موسل، گۆت: «ئه‌م د شاد و به‌خته‌وه‌رین ل قی ده‌فه‌را گه‌له‌ک ته‌عریب لی هاتی کرن کاره‌کی بکه‌ن ژبو بلندکرنا ناستی ره‌وشه‌نبیری ل پارێزگه‌ها مووسل و پوته‌یه‌کی ب ره‌وشه‌نبیرین خۆ یین کورد بدین، و مه‌ چه‌ند هه‌ول و بزاف کرینه‌ ژبو وان ره‌وشه‌نبیران ل قان ئیزیکیا دئ دیارین، ژبلی چه‌نده‌ها سمینارا ل باشیک و خه‌تاری و شیشخان... و هه‌ر دقێ هه‌له‌که‌فتنی دا

ئینت، و هه‌ر قوتاییه‌کی نه‌ی ژیهاتنی بت دئ چاوان ب سه‌رکه‌فت؟، ژ له‌وران ئەز دکه‌ل ژیهاتنی مه‌.

فه‌یروژ حه‌سه‌ن (قوتابی ل سه‌نته‌ری فه‌یروزان) دپیرت: یا ئەز دپینم هه‌ر و هه‌ر ژیهاتن چیتسه‌ ژ لیهاتنی، ژ به‌ر کو ژیهاتن ئەوه‌ مرۆف ب خۆ دکاری خودا ماندی دکه‌ت، و ئەوتین بو وان لیهاتن چیدیت گه‌له‌ک دکیمن و ئەز باوهرم ئەو بخو نکارن به‌رده‌وامیی بده‌ن کاری خۆ، چونکه‌ ئەو ده‌مه‌ نه‌ما ئەز ب ریکا (فلانی) بچمه‌ جه‌ن (فلان)، و بتنی ژیهاتنا من دئ من ب سه‌ر ئیخینت.

حسون حسن (ماموستا) دپیرت: لیهاتن چیتسه‌ ژ ژیهاتنی، چونکه‌ گه‌له‌ک جارن مرۆف ده‌می کاری خۆ جی به‌جی دکه‌ت دئ بینه‌ت ئەو کاره‌ ب جه‌ ناییت ئەگه‌ر خۆدی هه‌ز نه‌که‌ت، و تو نکاری چو کارا ب جه‌ بێ به‌ر و قیانا خۆدی.

ریتورتا: هادی دوپانی

گه‌له‌ک جارن ده‌می هه‌زه‌ک دئیت دمیشتی مرۆفیدا، و مرۆفی دقیت وان هه‌را بئیکه‌سه‌ر په‌رین کتیه‌کی یان روژنامه‌کی، و ده‌ست ده‌ه‌قیته‌ پینووسی و دقیت پرسیار ریکێ نادن هه‌ف.

و ئەفه‌رۆ من دقیت لسه‌ر بابه‌ته‌کی بنفیسیم ئەوژی ئایدی هه‌ر مرۆفه‌کی جاوا بیک ده‌یت، و چی ئەگه‌ر هه‌نه‌ ئەوی ئایدی باش دکه‌ن یان ژێ نه‌خۆش دکه‌ن، چونکه‌ گه‌له‌ک جارن مه‌ گو‌ه ئیسویه‌ ژ باب کالین خۆ ده‌می دگۆتن: «لێهاتن چیتره‌ ژ ژیهاتنی» یان شه‌نصی باش نه‌ل گه‌ل هه‌موا یه، و ئەگه‌ر ئەف گۆتته‌ لسه‌ر ژیان مه‌ یا روژانه‌ به‌یت دپینی کو پرائیا خه‌لکی باوه‌ری پێ هه‌یه، و هه‌ندکین دی ژێ هه‌نه‌ دزی قی چه‌ندی پادوه‌ستین، و ژبو هه‌مان مه‌به‌ست مه‌ چه‌ند بۆچونین جودا جودا خه‌فه‌کرینه، و ژوانه‌:»

بیدا خیری (ماموستا) دپیرت:

ئه‌ز دپیرم گه‌له‌ک جوداهی یا هه‌ی دناف به‌را قان هه‌ردوو په‌یشان دا چونکه‌ لسه‌ر ناستی ژیان من گه‌له‌ک نمونه‌ یین دپین کو قی تشتی دیار دکه‌ت

سه‌میر خا‌لد (قوتابین زانکوبین)

گولستان الیاس (قوتابی) دپیرت:

ب دینتا من ژیهاتنی چیتسه‌ ژ لیهاتنی چونکه‌ ئەگه‌ر مرۆف نه‌ی ژیهاتنی بت دئ چاوا به‌رده‌وامیی و سه‌رکه‌فتنی دکاری خوده‌

دپینم هه‌ر و هه‌ر ژیهاتن چیتسه‌ ژ لیهاتنی، ژ به‌ر کو ژیهاتن ئەوه‌ مرۆف ب خۆ دکاری خودا ماندی دکه‌ت، و ئەوتین بو وان لیهاتن چیدیت گه‌له‌ک دکیمن و ئەز باوهرم ئەو بخو نکارن به‌رده‌وامیی بده‌ن کاری خۆ، چونکه‌ ئەو ده‌مه‌ نه‌ما ئەز ب ریکا (فلانی) بچمه‌ جه‌ن (فلان)، و بتنی ژیهاتنا من دئ من ب سه‌ر ئیخینت.

حسون حسن (ماموستا) دپیرت:

لیهاتن چیتسه‌ ژ ژیهاتنی، چونکه‌ گه‌له‌ک جارن مرۆف ده‌می کاری خۆ جی به‌جی دکه‌ت دئ بینه‌ت ئەو کاره‌ ب جه‌ ناییت ئەگه‌ر خۆدی هه‌ز نه‌که‌ت، و تو نکاری چو کارا ب جه‌ بێ به‌ر و قیانا خۆدی.

ژ نه رهنگا فلکلوری کوردی

پیر خلیل

ههکه خودی ژ ئیکی بستینت

ل زهمانی بهرئ سالهکا گران ب سهر خه لکی دا هات و ل دبیتژن پیره مپهردکی ب ناقل وزانا وب سهرئ وی هاتی رابول و وهختی ژفستانئ ههدهک توفی خیارا چاند دناف هنجانادا. وهختی خیارین وی خیار گرتن ومهزن بوون. پیره مپهردکی گۆته کابانیا خۆ مال نافا ئەز دئ جهورهکی خیاره بو خونتکاری ئەم بەلکی رزقهکی بدهته من دا ئەف ژفستانه دسه مراب شهقت. ژنکی گۆت: گهلهک خوش شووله ب خودی ههکا هوسا نهبت بچوک ژ دهستی مه دئ دهرکهفئ. پیره مپهردکی رابو جهورئ خۆ تژی خیار کر ول ملی خۆکر و بهرئ خۆ دا باجیرئ خونتکاری بهلئ پشتی شهه ههفت سهههتا ب رتیه چۆی دیت دوو سوار راست بو وی وئ تین. ههردوو سواره گۆته ئیک ب خودی ئەم دئ ههدهک تهماشاب فی پیره مپهردکی کهین. ههردوو سوار ئیک خونتکاری بوو و بهرئ دی وهزیرئ وی بوو. وهختی ههرسی گههشتینه ئیک سلاش لیک کرن و خونتکاری گۆته پیره مپهردکی جوامپهرد نهقه تو دئ کوفه چیه و ئەو چی په دهجورکته دا. پیره مپهردکی گۆت ئەز دئ چمه نک خونتکاری و جهورکین من ئی خیار ویت تیدا ب دیاری دئ بوو خونتکاری بهم. خونتکاری گۆتئ باشه تو خونتکاری دناسی. پیره مپهردکی گۆت: نهخیر ئەز نه ناسم بهلئ ئەز دئ پرسا مالا وی کهم. ههه ئیک دئ ههبت مانی نیشا من بکهت. خونتکاری گۆت: پا ههکا ته خیاریت خۆ دانه خونتکاری و ئەوی چۆ نه داته. دئ تو چی بئزیه وی؟ پیره مپهردکی گۆت ههکا خونتکاری ههده ئی بی خوف بت و چۆ رهه د دلئ ویدا نهبت. دئ بئزیم مالا ته نه نانا رفز وئ ل خودی ئەم ل مرۆفایه ئو دئ ژ دیوانئ دهرکهفم. خونتکاری گۆت: پا ههکا ته نهویری هو بیژی. پیره مپهردکی گۆت ههکا ئەز نه بیژم و دسایه دیاره ئەز مرۆفایه ب کتر نایتم وئ بی ناقلم. ههردوو سواره تییق تییق بهردانا که نیب وچوون. پیره مپهردکی رئ پا خۆ گرت و بهرئ خۆ دا باجیرئ بهلئ ئەوی ئزانئ ههردوو سوار کهینه چنکو ههردوو سواره چلکیت بابا دهرۆپشا دبهه خۆ کر بوون. ههردوو سواره لنگیت خۆ ل ههسبادان و بهرئ خۆ دانه مال. وهختی گههشتینه مال چلکیت رهسی دبهه خۆ کرن ول جهی خۆ روونشتن وهختی پیره مپهردکی گههشتا بهه رهخا باجیرئ و پرسا مالا خونتکاری کر. زهلامهکی گۆتئ مامو وا هههئ قهسرا خونتکاری. پیره مپهردکی گههشتا بهه دهرئ کوچکا خونتکاری سلاش کر ول جهی ئەدهبئ سهکنی. خونتکاری گۆت: بهلنگاز ته خیره. پیره مپهردکی گۆت: خونتکار خوش بت من ههدهک خیار بۆته ویت تیناین. خونتکاری گۆت کابینا هیره دا تهماشه بکهین. پیره مپهردکی جهورکئ خیاره ل بهر دانه. چقاتا خونتکاری هممو شاقس مان وههدهکا گۆت خیار و نهو نهقه نه دهمئ خیارانه بهلئ خونتکاری خیارهک ژ جهورکی دهرئخست ودا بهه لهقا و خوار و بهرئ خۆ ژ پیره مپهردکی دا رهخهکن، پاشی گۆته ناڤ مالی بیخ خۆ ههه ههدهک نانی بدهنه بهلنگازی و بلا بچت نهکو رئ یا وی یادور بت. پیره مپهردکی گۆت. خونتکار مالا ته نه نانا و ئەز نانی تهژی ناخوم و منهتا ته ژئ ل بهتهنئ، خودی ههه دئ رزقی من دوت وژ چقاتئ دهرکهفئ. خونتکاری ل وهزیری ریتی و بهردا که نیب و پاشی گۆته خولامهکی کورو ههه سهه زیری زهه بدهنه بهلنگازی. خولام چۆ ل نیفهکا جهوشئ پیره مپهردکی گۆت. مامو خونتکار وا گۆتی سهه زیری بدهنه بهلنگازی. پیره مپهردکی سهکنی و خولام چۆ سهه زیر بۆرا تینا و د دهستی پیره مپهردکی کر. و پاشی پیره مپهردکی دهرکهفئ و بهرئ خۆ دا گۆندئ خۆ، بهلئ وهزیر گهلهک بیخ ههرسی و گۆت خونتکار خوش بت ئەز وهزیری ته بیخ ملی راستی مه ژههتا نهو ته چو چاره سهه زیر نه دایه منه. بهلئ چاوا ته سهه زیر دانه فی پیسی چهپهه. هنجی گهریت خونتکاری قه بوون گۆت: وهزیر ههکا تو گهلهک ئی زهرهکی ههه ژئ بستینه بهلئ یاسا بت. وهزیری گۆت نههدبت. وهزیر ژ جقاتئ دهرکهفئ و چۆ مال ههسی خۆ ژ تهو لجانئ دهرئخست و دوو لنگان ل ههسی خۆ دانه وب رهخ پیره مپهردکی کهفئ ههتا گههشتی و گۆت بهلنگاز سههکنه من شوولهک وا ژ نههه. پیره مپهردکی گۆت: خودئ خیرکته وهزیر. وهزیری گۆت من سهه شهرت ویت ههین ههکا ته شروفه کرن دئ سهه زیری دهمنه و ههکا ته شروفه نه کرن دئ سهه زیری ژ تهستیم. پیره مپهردکی گۆت: باشه وهزیر شهرتیت خۆ بیژم من قه بووله وهزیری گۆت: ۱- چهند ئستیر ل عه زمانه ههینه پیره مپهردکی گۆت: چهند مۆل پشتا کهرئ من ههینه هند ئستیر وئ ل عه زمانه ههین نه گهر باورناکهی و ههه مۆیت کهرئ ب هژمیره. وهزیر شاقس ما و گۆت بهلنگاز ته شهرتی ئیکی ژ من بر.

وهزیری گۆت: ۲- نیفهکا عهردئ په ل کیدهردئ په؟
پیره مپهردکی رابو کهرئ خۆ ل سهر لنگید پاش دوورمان دوور زفراند و گۆته وهزیری نیفهکا عهردئ جهی میزویا کهرئ منه و ههکا باوهناکهی و ههه ب بیفه. .... پپ ۳

سترانبیژ سهه دیق سینی

هههه یقین/ جهمال کوردی

سهه دیق سینی دسالیئ هههشتیاندا دهست بسترانا کوردی کرهه و سترانیت فلکلوری گۆتینه بتایههتی لداووت وشههیاندا، بهلئ بهردهوامی دایه گۆتئا سترانئ وههردهم ئیک بوو ژ سهه زیکهردئ سترانا کوردی ههتا خۆگه هاندهه سهر دهپئ شانۆی وچه نندین فیهستهقال وناههنگا پشکار بوویه ئەوین لکوردستان هاتینه گیان، فیکافی ژئ بی بهردهوامه سهر گۆتئا سترانئ و لکهه تیبیا شاریا یا هونهرئ ملی کاردهکته، مه بفسهر دیت فی دیداری لکهه سازکهین.

* سهه دیق سینی کی په؟
- ئەز سهه دیق رهشید سلۆ مه ل سالا ۱۹۶۴ ئ، ل گوندئ سینا ژ دایک بوومه.
* بوچی ته ئەف ناسناقه ههه لبارت؟
- وی دهمی ئەم لگوند بووین و ئەز دچۆمه داووتین گوند و جیرانا خه لکی گوندین دی ئەز بقئ ناڤی ناسیم.
* په کهمین جار ته ههست پی کری توو سترانیتژی دفرته سالا چهندی وچهوا؟
- سالا ۱۹۸۲ من ناسبوون ب گهلهک هونهرمه نندا کرهه و ههک عبدالله زترین و دلشاد محهمه سهه عید و تیبیا دهوک یا هونهری و من پشکاری دناههنگین هونهری دا کر هنگی

قیستقا سترانا فولکلوری ل شنگالی

سوزان حجی شمسانی

لسهر دروشمئ لالش ههردهم کانیهکا زلاله دهوهرته رۆبارئ روشه نیبیریا کوردیدا ب ههکهفتا جهوئا نهو رۆزا نه تهوی لژئا روشه نیبیری ل بنگهه لالش/ شنگال قیستقالا سترانا فلکلوری ل چیبایی شنگالی. پشتی مه هه موو خه لکی روشه نیبیر و دام دهزگای حزبی و میری هاتنه ئەگدار گرن بو فئ قیستقالئ وهزاربوونا چه نندین سترانبیژ و هوزان فان، جه ماوهرکی ئیکجار زۆر نامادهو دگهل قائمقامی قهزا شنگال و رتیه بهرئ پولیسین شنگال و رتیه بهرئ زیره فنانین سنوری نینهوا. پیشی سرودئ شهرفه دین هاته گوتن و دوران ئیک دهقیق روستیان لسهر گیانی شههیدین ملله تی کورد و پشتی وی په یفا قائمقامی شنگالی و په یفا بنگهه لالش و پشتی وی په یفا لژئا روشه نیبیری هاته خوندن و بو شروفه کرنا قیستقالئ گرنیگا سترانا چیبایی شنگال و نه رکئ وی و قیستقالئ ب

رتیه چه و چه ند سترانبیژ و هک لازگین سیدو و اسماعیل علی زهینبا ستران و هوزان گوتن ههه وهسا ستران بیژ جلو شنگالی و خالد تعلقو و عیدو خلف مراد. فی قیستقالئ دهنگی کاری لالش بلندکر و هلسنگاندا وی زۆر پیشکهفتی بو هازربوون زۆر بو و خه لک

رتیه چه و چه ند سترانبیژ و هک لازگین سیدو و اسماعیل علی زهینبا ستران و هوزان گوتن ههه وهسا ستران بیژ جلو شنگالی و خالد تعلقو و عیدو خلف مراد. فی قیستقالئ دهنگی کاری لالش بلندکر و هلسنگاندا وی زۆر پیشکهفتی بو هازربوون زۆر بو و خه لک

* ناستهنگ کهفتینه درئ یا تهدا کو کار تیکرنئ لکارئ ته بی هونهری بکهن؟

- ناستهنگین کهفتینه دریا من ده خیزانهک ژ ههشت کهسا کهفته ستوبئ من ده و ئەز نهچار بووم دا برین بکهفته کارئ من بی هونهری.

* سترانا کوردی توو نیرۆ چاره دینی؟

- سترانا نیرۆ ل ناستهکی باشه بهلئ ههدهک کیماسی لی ههه چنکو چه نندین کهسه بین ههین مافی سترانئ نادهنی وئاوازیت بیانی بکار دینن دهمئ ستران بیته تو مارکرن پیسدفی په باش بیته ههلهسنگاندن.

* ته په یوهندی لکهه کئ هه بوون دسالیئ ههشتیاندا و هک سترانیتژی؟

- وی دهمی من په یوهندی لکهه هونهرمه ند مستهفا دنانی هه بوو و من کار لکهه کرهه دیسان هونهرمه ند شهرف

- ئەز نهۆ بی لکهه تیبیا شاریا پشکا موزیکی کاردهکم نیزیکی دهه سترانا ئەم بی کار تیده دکهین بۆ تهله فزیۆنی دیسان مه نهینه ته ههدهک ناههنگا سازکهین ژبلی فی چهندئ چه ند سترانهک دنامادهه بین چافئ من لی ئەز تو مارکهه ئەوژئ ژبه یقین حسین باعهدری و په یف وئاوازین فخری کیکانی.

* دلوماهی ته چی ههیه بیژی؟
- ئەز پر ژ دل سوپاسیا ته دکهم کو ته خو وهستاندی و ته دهرکهه من قوتایی وداخوازا سهرکهفتی بۆ هه موو ملله تی خۆ دکهم وگهلهک سوپاس.

* پرۆژین ته بیته بهردهست چه؟
- سترانا نیرۆ ل ناستهکی باشه بهلئ ههدهک کیماسی لی ههه چنکو چه نندین کهسه بین ههین مافی سترانئ نادهنی وئاوازیت بیانی بکار دینن دهمئ ستران بیته تو مارکرن پیسدفی په باش بیته ههلهسنگاندن.
* ته چی بهرهمئ تو مارکری ل تهله فزیۆنی و رادیتئ ههیه؟
- سرودا شهرفه دین لکهه تیبیا شاریا و دگهل کاسیته کن، ههوهسا دوو کهفالین هونهری بۆ تهله فزیۆنا کوردستان دگهل تیبیا شاریا زیدهباری چه نندین سترانین جۆرا و جۆر دگهل سترانیت سلیمان گولی ل تهله فزیۆنا کوردستان.
* پرۆژین ته بیته بهردهست چه؟

چارشه مپووا لالش

حسین حاجی توتمان باعهدری

سهه سال سهر سال

جهزئا تازه و دهلال

تانجا خویشا

دهزگهه هیشا

بههشتا سهر نهردیا

سهه سالا نیردیا

جهزئا من..

زئ دهوون

کانین زهلال

پی گهشدین

دهشت وچیا

وگر ونهوال

نارادی په

لی دفرن و دقهبن

تهف تهبر و نهوال

ناشتی په

گهرم وسار

بوونه بههار

تهف نهیار

بوونه دۆست وههقال

ریتینکی دوور

کولیکین سۆر

گههانده مال

هیکن پهنگین

ناقه روکا زهمین

شاهی کرن

زارو و سپیه

وگشت پیرو کال

نیسان بوکا سالی

بوونا کنیاتی

چارشه مپووا رۆزا هلاتئ چهنده

پیرۆزه سهر سال

ههوا و نادهم

لیکرن جهلال

ناقیتا گههسته

زههسهشتی کال

فریشهکی نوو

ل سهر نهردئ سال ب سال

پر دلشاد دم

سهر بلندم

جوان پهنگین سهر سالی

بوینه نهخشین ئالا کوردستانئ

- کهسک نیشانه سروشتی په

- سۆر نارادیا وهلاتی په

- زهرده رۆژ

ئالا و قبلهتا کوردی په